

Προοίμιο μιᾶς εἰσαγωγῆς στὴν Ποιμαντικὴ τῆς νεότητος

ΠΡΩΤΟΠΡ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΛΛΙΓΕΡΗ*

Εἰσαγωγή

Ὁ τίτλος τοῦ κειμένου πού ἀκολουθεῖ εἶναι προῖον ἐρωτημάτων. Εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ μιλήσουμε γιὰ τὰ παιδιά μας ψυχραῖμα; Εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ παραδεχθοῦμε λάθη πάρα πολὺ σημαντικά; Εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ ἀναζητήσουμε τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ὀλοένα καὶ περισσότερο οἱ νέοι μας ἀντιδρῶν βίαια; Εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ συζητήσουμε μὲ προοπτικὴ, χωρὶς ἀφορισμούς καὶ «ἠθικoὺς πανικούς» τὴν ὑβριστικὴ (ὅπως θεωροῦν μερικοὶ) στάση τῶν νέων ἀπέναντι στὴν Ἐκκλησία; Νὰ δοῦμε πίσω ἀπὸ τίς ἐγκυκλίους τοῦ Ὑπ. Παιδείας πού ἀπαγόρευσαν τὴν εἴσοδο τῶν ἱερέων στὰ σχολεῖα, τίς (ἐλάχιστες ἔστω) ἀπαλλαγές ἀπὸ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ἢ ἀπὸ τὴν προσπάθεια καταστροφῆς Ἱ. Ναῶν στὸ πρόσφατο παρελθὸν μέσα ἀπὸ μία ἄλλη βαθύτερη ὄψη καὶ νὰ μάθουμε πραγματικὰ ἂν εὐθύνονται γιὰ ὅλα αὐτὰ ἡ κρίση τῆς κοινωνίας, οἱ ἰδεοληψίες ὀρισμένων ἢ ἐμεῖς; Συνήθως ἡ λογικὴ πού ὑποστηρίζει τίς ἀπαντήσεις μας σὲ καίρια ἐρωτήματα εἶναι ἡ ἀναζήτησις τῆς εὐθύνης τῶν ἄλλων, ἡ ἀόρατη ἐκκοσμίκευσις καὶ τόσες ἄλλες, τὸ ἴδιο «ἀόρατες» ὑπεκφυγές. Τί γίνεται ὁμως μὲ τίς πολὺ ὄρατες εὐθύνες μας;

Ἴσως φοβόμαστε τὸν πόνον (καὶ τὸν κόπο) πού προκαλεῖ μία τέτοια ἀναζήτησις. Εἶναι ἀδύνατο ὁμως, εἰδικὰ στίς ἡμέρες μας, νὰ νικήσουμε τὴν ἀμηχανία τῶν ἀλλαγῶν, τῆς ἀμφισβήτησις, τῆς ἄρνησις πολλὰς φορὲς, ἂν δὲν πονέσουμε.

Τὸ κείμενο πού ἀκολουθεῖ, ὑπηρετεῖ αὐτὴ τὴν προσπάθεια. Ἐπιχειρεῖ νὰ θέσει ἔμπροσθεν ἐρωτήματα, τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ δοῦμε τὰ λάθη μας καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴν ἀμηχανία πού νιώθουμε μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους μας πού γοργὰ ἀλλάζουν. Δὲν θὰ ἀναφεροῦμε στὸ παρελθὸν καὶ τὰ λάθη τὰ

* Ὁ π. Ἀντώνιος Καλλιγέρης εἶναι Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Νεότητος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ κάτοχος Μ.Δ.Ε. Θεολογίας.

ὅποια ἔχουν ἐπανειλημμένα ἐπισημανθεῖ ἀπὸ πολλοὺς συγγραφεῖς. Εἶναι καιρὸς νὰ δοῦμε τὴν κατάστασι ὅπως εἶναι σήμερα. Νὰ καταθέσουμε προτάσεις οἱ ὅποισι θὰ εἶναι ἡ ἀφορμὴ ἐνὸς διαλόγου ποὺ δὲν συνηθίζεται τελευταῖα, γιὰ νὰ καταλήξουμε σὲ χάραξιν στρατηγικῆς.

1. Τί ὀνομάζουμε νεότητα;

Στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴ δεκαετία τοῦ '80 ἄρχισαν δειλὰ νὰ ἐμφανίζονται ἔρευνες καὶ μελέτες ποὺ ἀφοροῦν τὸ φαινόμενο «νεολαία». Ἡ ἀντίστοιχη συζήτησι σὲ διεθνή κλίμακα εἶχε ἀρχίσει μὲ ἔντασι ἀπὸ τὴ δεκαετία τοῦ '60. Φυσικὰ ὅταν ἀναφερόμαστε στὴν ἔννοια «νεολαία» δὲν ἐννοῦμε ἕνα στατικὸ μέγεθος μὲ συγκεκριμένο νόημα. Ἀντίθετα ἀναφερόμαστε σὲ ἕνα μέγεθος τὸ ὅποιο διαρκῶς ἀνανεώνεται ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸ τοῦ καὶ διαφοροποιεῖται ὡς πρὸς τὸ νόημά τοῦ ἀνάλογα μὲ τὶς κοινωνίες στίς ὅποισι ἐστιάζουμε τὸ ἐνδιαφέρον μας, τὴν οικονομικὴ τους ἀνάπτυξι καὶ τὴν ἱστορικὴ περίοδο τὴν ὅποια διανύουν.

Οἱ θεωρήσεις τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν δίνουν ἔμφασι στὴ σχέση ἀνάμεσα στὴν κατηγορίαν τῶν ἀτόμων ποὺ διανύουν τὸ συγκεκριμένο στάδιον τῆς ἡλικίας καὶ τὸ κοινωνικὸ τους περιβάλλον¹. «Ἡ σχέση ἀνάμεσα στὴ νεολαία ὡς κοινωνικὴ κατηγορία καὶ τὴν κοινωνία ὡς δομημένο περιβάλλον μέσα στὸ ὅποιο κατ' ἀνάγκη κινοῦνται οἱ νέοι, εἶναι ἀπὸ κοινωνιολογικὴ σκοπιὰ τὸ καθοριστικὸ στοιχεῖο γιὰ τὴ διαμόρφωσι τοῦ προφίλ προσωπικότητος τῶν ἀτόμων ποὺ ἀνήκουν στὴν κατηγορίαν «νέοι»². Ἡ ἔννοια τῆς «κοινωνικῆς κατασκευῆς» τελικὰ, ἐπιτρέπει τὴν ἐξέτασι τῆς παιδικῆς καὶ τῆς νεανικῆς ἡλικίας σὲ ἄμεση συνάρτησι μὲ τὶς ἐκάστοτε κοινωνικὰ καὶ πολιτισμικὰ συνθήκας. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἐμπλουτίζουμε τὰ συμπεράσματα τῆς ἀναπτυξιακῆς θεωρίας

1. Τὰ τελευταῖα χρόνια αὐξάνει ἡ ἑλληνικὴ βιβλιογραφία ποὺ ἐρευνᾷ τὴ νεότητα ὡς κοινωνικὴ κατηγορία. Ἐνδεικτικὰ βλ. ΓΚΟΤΟΒΟΥ Α., *Νεολαία καὶ κοινωνικὴ μεταβολή*, ἐκδ. Gutenberg, Ἀθήνα 1996. ΚΟΓΚΙΔΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ (ἐπιμ.), *Νεολαία καὶ Πολιτικὴ*, ἐκδ. Ἐπίκεντρο, Ἀθήνα 2005. ΑΣΤΡΙΝΑΚΗΣ ΑΝΤ., *Νεανικὲς Ὑποκουλτοῦρες, Παρεκκλίνουσες ὑποκουλτοῦρες τῆς νεολαίας τῆς ἐργατικῆς τάξεως. Ἡ Βρετανικὴ θεώρησι καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐμπειρία*, ἐκδ. Παπαζήσι, 1991 καθὼς καὶ τὰ ἀφιερώματα τοῦ Περιοδικοῦ *Σύναξι* γιὰ τὴ νεολαία, τ. 41,109.

2. ΓΚΟΤΟΒΟΥ Α., *Νεολαία καὶ κοινωνικὴ μεταβολή*, ἐκδ. Gutenberg, Ἀθήνα 1996, σελ. 22.

και της θεωρίας της κοινωνικοποίησης που επικράτησαν κατά τον 20^ο αιώνα, σύμφωνα με τις όποιες το παιδί θεωρείται ότι υστερεί βιολογικά και κοινωνικά και νοηματοδοτείται σε σχέση πάντα με τον ενήλικα από τον οποίο υστερεί. Το αποτέλεσμα ήταν το παιδί και ο έφηβος να βρεθούν στο περιθώριο της κοινωνικής ζωής, παθητικοί δέκτες των διδαγμάτων και των μηνυμάτων των ενηλίκων και να αποσιωπηθεί ή ικανότητά τους να συνδιαμορφώνουν τις κοινωνικές συνθήκες³.

Έχει πολύ λίγο μελετηθεί από ποιμαντικό-θεολογική σκοπιά, η οποία μέχρι τώρα εστιάζει το ενδιαφέρον της αποκλειστικά στην ψυχολογική, που αντιλαμβάνεται τη νεότητα ως ηλικιακή φάση. Όσο μία περίοδο εξέλιξης δηλαδή από την παιδική ηλικία στην περίοδο του ενήλικα. Το μειονέκτημα της θεώρησης αυτής είναι ότι δεν έχει στο προσκήνιο της μελέτης της τη σχέση των νέων και της κοινωνικής μεταβολής. Για να γίνει περισσότερο κατανοητή η ανάγκη προσφυγής και στις έρευνες των κοινωνικών επιστημών, αρκεί να σκεφθούμε ότι μέχρι το 1990 οι θεωρίες κοινωνικοποίησης του παιδιού θεωρούσαν αυτόνομη τη σταθερότητα του κοινωνικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζούν και για το οποίο διαπαιδαγωγούνταν οι νέοι. Μία τέτοια παραδοχή σήμερα δεν ισχύει. Αντίθετα η μελέτη της κοινωνικοποίησης των νέων γίνεται με προϋπόθεση την κοινωνική μεταβολή, πραγματικότητα η οποία αναγνωρίζεται και από τους ψυχολόγους⁴. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες διαμορφώνει ο σημερινός νέος την προσωπικότητά του είναι⁵:

- i. Η θεσμικά υπαγορευμένη υποχρέωση για εκπαίδευση.
- ii. Η εξάρτηση από την οικογένεια, τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.
- iii. Η τοποθέτησή της εκτός της αγοράς εργασίας ή η αναστολή του οικονομικού ρόλου του νέου με την έννοια της αναβολής της εισόδου του σε σχέσεις απασχόλησης. Έδω παρατηρούμε μία αντίφαση, η οποία πλήττει τους νέους. *Ο νέος ενώ βιολογικά έχει ωριμάσει και μπορεί να αναλάβει σημαντικούς ρόλους, κοινωνικά θεωρείται μη ώριμος. Όπως υποστηρίζει ο ίδιος ο συγγραφέ-*

3. Βλ. ΧΑΪΡΠΑΡΟΓΛΟΥ Α., *Έφηβοι σε ρήξη με το νόμο*, Έκδ. Nissos academic publishing, Αθήνα 2010, σελ. 29.

4. Βλ. Π. ΑΥΓΟΥΣΤΙΔΗ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ, *Γόνιμες Συγκρούσεις*, έκδ. Εύνοια, Αθήνα 2008, σελ. 16.

5. ΓΚΟΤΟΒΟΥ Α., *Νεολαία και κοινωνική μεταβολή*, *δπ.π.*, σελ. 33.

ας, ἡ πεμπουσία τῆς νεότητας ὡς ἡλικιακῆς φάσης εἶναι αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀσυνέχεια καὶ τὸ ἀσυντόνιστο ἀνάμεσα στὴ βιολογικὴ καὶ κοινωνικὴ ὠριμότητα.

Μία ἀνάλογον περιεχομένου ἐπισημάνση κάνουν καὶ οἱ Κογκίδου καὶ Τσακαλός, οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουν ἀπὸ τὴ δική τους σκοπιὰ ὅτι τὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα ὄλων τῶν ἐγγειρημάτων ποῦ ἀποβλέπουν στὸν ὄρισμό τῆς νεότητας «εἶναι ἡ ἀοριστία καὶ ἡ ἀσάφεια»⁶.

iv. Ἡ ἀναστολὴ τοῦ ἀναπαραγωγικοῦ ρόλου μὲ τὴν ἔννοια τῆς μετάθεσης τοῦ πατρικοῦ ἢ τοῦ μητρικοῦ ρόλου στὸ μέλλον. Καὶ σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο διαπιστώνεται ἡ ἀσυνέχεια ποῦ ἐπισημάνθηκε πιὸ πάνω.

v. ἡ ἐπιλογὴ τῆς κατεύθυνσης πρὸς τὴν ὁποία θὰ κινηθεῖ ἡ μελλοντικὴ σταδιοδρομία, ἂν ὄχι ἡ ἐπιλογὴ τοῦ ἐπαγγέλματος πρὸς τὸ ὁποῖο θὰ στραφοῦν μελλοντικὰ οἱ προσπάθειες τοῦ νέου.

Στοὺς παραπάνω παράγοντες θὰ πρέπει νὰ προσθέσουμε καὶ ἄλλους ποῦ πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπόψη, ὅπως:

α. Ἡ ἰδεολογικὴ πολυφωνία. Ὁ νέος σήμερα δὲ ζεῖ σὲ μία κοινωνία μὲ ἐνιαία ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ οὔτε σὲ μία κοινωνία μὲ μία ἠθικὴ ἢ ἔστω μὲ παραλλαγὲς μίας ἠθικῆς. Ζεῖ σὲ μία κοινωνία μὲ πολλαπλὴ ἠθικὴ καὶ πολλαπλὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὴ ζωὴ.

β. Ἡ πολυπολιτισμικότητα, ἡ ὁποία σημαίνει ἔκθεση σὲ πολλαπλοὺς ὁρισμοὺς τῆς πραγματικότητας, ἀντιμετώπιση καὶ ἐμπλοκὴ μὲ τὸ «ξένο» στὴν καθημερινὴ ζωὴ.

γ. Ἡ μόδα, ἡ ὁποία δὲν περιορίζεται σὲ ἓναν ἐνδυματολογικὸ κώδικα. Πρόκειται γιὰ ἓνα εὐρύτερο γεγονός, στὸ ὁποῖο ἐντάσσονται περιοχὲς ὅπως ἡ γενικότερη ἐμφάνιση τοῦ νέου, ἡ ὀργάνωση τοῦ ἐλεύθερου χρόνου, ἡ γλῶσσα, ἡ σχέση μὲ τὸ ἄλλο φύλο κ.λπ.

Ἡ Ἠλ. Τσελίκ⁷ ὑποστηρίζει ὅτι:

1. Ἡ νεολαία ἀποτελεῖ μία κοινωνικὴ κατηγορία, ἡ ὁποία ὄχι μόνο διαμορφώνεται ἱστορικὰ ἀλλὰ δημιουργεῖ καὶ δική της ἱστορία⁸.

2. Ὡς κοινωνικὴ καὶ συνεπῶς δομικὴ κατηγορία δημιουργεῖται καὶ καθορίζεται μέσα ἀπὸ τὶς ἀντιφάσεις τῆς ἐκάστοτε κοινωνίας καὶ ἐποχῆς.

6. Βλ. ΚΟΓΚΙΔΟΥ - ΤΣΑΚΑΛΟΣ, ὅπ.π., σελ. 22.

7. ΤΣΕΛΙΚΑ ΗΛ., *Νεολαία καὶ κοινωνικὴ δυναμικὴ*, ἐκδ. Ὀδυσσεύς, Ἀθήνα 1991, σελ. 83.

8. Πρβλ. ΚΟΥΛΑΪΔΗ ΒΑΣΙΛΗ καὶ ΚΩΣΤΑ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ (ἐπιμ.), *Ἑλληνικὴ Νεολαία, ὄψεις κατακερματισμοῦ*, ἐκδ. Μεταίχιμο, Ἀθήνα 2005 καὶ ΔΕΜΕΡΤΖΗ Ν. (καὶ ἄλλον), *Νεολαία ὁ ἀστάθμητος παράγοντας*; Ἐκδ. Πολύτροπον, Ἀθήνα 2008.

3. Η έφηβεία είναι μία βιολογική διαδικασία με όρισμένα γνωρίσματα και τάσεις κοινές σε όλες τις εποχές και κοινωνίες. Όμως οι κοινωνίες αντιμετωπίζουν με διαφορετικό τρόπο θεσμικά την έφηβεία και τη νεανική ηλικία γενικότερα. Η εξέλιξη του ανθρώπου συγκρούεται στην έφηβεία με τις δομές της κατεστημένης κοινωνίας και πιό συγκεκριμένα με τους θεσμούς της οικογένειας, της εκπαίδευσης και της εργασίας.

Είναι όμως προφανές ότι η ιστορικο-κοινωνική κατασκευή της νεότητας δεν είναι αυθαίρετη και δεν μπορεί να συζητηθεί χωρίς τις βιολογικές συντεταγμένες της. Αυτό που επισημαίνουν σχεδόν όλοι οι κοινωνικοί επιστήμονες είναι ότι «Όποιος και αν είναι κατ' άρχήν ο «αντικειμενικός» βιολογικός και ψυχοφυσιολογικός πυρήνας που βρίσκεται στο επίκεντρο των ψυχολογικών χαρακτηριστικών της, ή έφηβεία ή η νεότητα (και κατ' έπέκταση ή ώριμότητα) ορίζονται από κριτήρια κοινωνικά, έξαρτώμενα από τις λογικές των κοινωνικών σχέσεων. Γι' αυτό ως νεολαία λογίζονται άλλοτε τα άτομα 16-24 ετών, άλλοτε τα 15-30 ετών κ.ο.κ. Για τον ίδιο λόγο τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν τη νεανική ταυτότητα, παραλλάσσουν και μεταβάλλονται»⁹.

2. Ποιοί είναι οι νέοι που θέλουμε να ποιμάnuμε;

Είναι σημαντικό να προχωρήσουμε πέρα από την προσπάθεια όρισμού του φαινομένου «νεότητα» από τους κοινωνικούς επιστήμονες, στη σκιαγράφηση του προφίλ του νέου ανθρώπου, όπως φαίνεται από τις έρευνες και τις μελέτες των τελευταίων 5 ετών¹⁰. Με αυτόν τον τρόπο πιστεύουμε ότι θα γίνει περισσότερο κατανοητή ή ταυτότητα των νέων ανθρώπων και, ιδιαίτερα, πώς προσλαμβάνουν την ζωή της ορθόδοξης Έκκλησίας, όπως οι ίδιοι υποστηρίζουν σε έρευνες γνώμης που έχουν διεξαχθεί.

1. Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι είναι ή ανεργία, τα προσωπικά/οικονομικά προβλήματα, ή ακρίβεια, ή επαγγελματική αποκατάσταση, ή παιδεία και οι ανθρώπινες σχέσεις, ή έλλειψη ελεύθερου χρόνου,

9. Βλ. ΔΕΜΕΡΤΖΗ Ν., *όπ.π.*, σελ. 38.

10. Βλ. το άρθρο του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΟΥΜΑΡΟΠΟΥΛΟΥ, «Η αξιοποίηση στη διαποίμανση αποτελεσμάτων εμπειρικών έρευνών», στο όποιο αναφέρονται οι προϋποθέσεις, τα κριτήρια σύμφωνα με τα όποια μπορούμε να κρίνουμε την αξιοπιστία μιας έρευνας, αλλά και τη χρήση των αποτελεσμάτων της.

τὸ ἄγχος γιὰ τὸ μέλλον καὶ οἱ σπουδές¹¹. Οἱ προβλέψεις τους εἶναι ἐξαιρετικά δυσοίωνες γιὰ θέματα ὅπως τὸ ἐπίπεδο ἀνεργίας, τὸ ἀσφαλιστικό, τὸ ἄγχος πὸν προκαλεῖ ἡ ἐργασία¹².

2. Οἱ νέοι σήμερα στέκονται κριτικοὶ ἀπέναντι στὴν πολιτική, προσβλέπουν στὴν οἰκονομία, αἰσθάνονται ἀποκλεισμένοι, ἀγωνιοῦν γιὰ τὴν κοινωνική τους ἔνταξη καὶ υἰοθετοῦν μία χρησιμοθηρική σχεδόν «ἀντιπνευματική στάση ἀπέναντι στὸν πολιτισμὸ καὶ στὴν ἐκπαίδευση»¹³.

Ἡ δυσαρέσκεια καὶ ἡ δυσπιστία ἀπέναντι στοὺς πολιτικούς καὶ στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο λειτουργεῖ τὸ πολιτικὸ σύστημα στὴν Ἑλλάδα, δὲν σημαίνει ὅτι οἱ νέοι ἀπαξιῶνουν τὴν πολιτική καὶ δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ αὐτή. Ὅπως ἔχει ἀποδειχθεῖ καὶ ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν πὸν δημοσιεύτηκαν πρὶν ἀπὸ τὸ 2005 ἡ στάση τῶν νέων παραμένει διαχρονικά ἐπικριτική¹⁴.

3. Ὁ τύπος τῆς μοναξιάς πὸν περιγράφουν στὶς ἀπαντήσεις τους εἶναι ἀκαθόριστος. Μοιάζει μὲ μία «μορφὴ διάχυτου ὑπαρξιακοῦ ἄγχους» τὸ ὁποῖο σχετίζεται μὲ τὴν αἴσθηση τοῦ ἀβέβαιου μέλλοντος πὸν βρίσκεται μπροστά τους καὶ τὸ ἔλλειμμα τῆς ἐλπίδας τὸ ὁποῖο βιώνουν¹⁵.

4. Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ παρατήρηση τῶν ἐρευνητῶν οἱ ὁποῖοι ἐπισημαίνουν ὅτι οἱ νέοι «φαίνεται νὰ ἐπιζητοῦν τὴν ἄρση τοῦ χάσματος μεταξὺ ἀτόμου καὶ κοινωνίας μέσα ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη εὐρύτερων ἀλλὰ οἰκείων καὶ ἐξατομικευμένων δικτύων ἐπικοινωνίας, παρὰ ἀπρόσωπων καὶ ἄκαμπτων κοινωνικῶν σχέσεων. Ἡ πρόταξη «τοῦ συλλογικοῦ» περισσότερο μὲ πρακτικούς καὶ βιωματικούς ὁρους παρὰ μὲ ἀφηρημένους καὶ προγραμματικούς, ὑποδηλώνει μία νέα ἐν δυνάμει σχέση ἀνάμεσα στὶς πρακτικὲς τοῦ προσωπικοῦ καὶ ἐκείνου τοῦ δημόσιου χώρου»¹⁶.

11. Βλ. ΔΕΜΕΡΤΖΗ Ν. (καὶ ἄλλων), *Νεολαία ὁ ἀστάθμητος παράγοντας*, Ἐκδ. Πολύτροπον, Ἀθήνα 2008, σελ. 104. Τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι καρπὸς τῆς ἐρευνας πὸν πραγματοποιήσε τὸ Ἑρευνητικὸ Πανεπιστημιακὸ Ἰνστιτοῦτο Ἐφαρμοσμένης Ἐπικοινωνίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν μὲ τὴ χρηματοδότηση τῆς Γ. Γραμματείας Ν. Γενιάς.

12. ΚΟΥΛΑΪΔΗ ΒΑΣΙΛΗ καὶ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ ΚΩΣΤΑ (ἐπιμ.), *Ἑλληνικὴ Νεολαία, ὄψεις κατερευματοτισμοῦ*, ἐκδ. Μεταίχμιο, Ἀθήνα 2005, σελ. 90 κ.ἐξ.

13. ΚΟΥΛΑΪΔΗ ΒΑΣΙΛΗ καὶ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ ΚΩΣΤΑ, ὅπ.π., σελ. 159.

14. Πρὸβλ. Γ.Γ.Ν.Γ./Ἰνστιτοῦτο VPRC, *Οἱ νέοι τοῦ καιροῦ μας. Ἀξίες καὶ ἀντιλήψεις τῆς ἐλληνικῆς νεολαίας (1997-1999)*, ἐκδ. Παπαζήσης, Ἀθήνα 2000.

15. ΔΕΜΕΡΤΖΗ Ν., ὅπ.π., σελ. 143.

16. ΔΕΜΕΡΤΖΗ Ν., ὅπ.π., σελ. 150.

3. Στοιχεία για τη θρησκευτικότητα τῶν νέων

Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο οἱ νέοι ἐκδηλώνουν τὴν πίστη τους δὲν εἶναι δυνατό νὰ διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὴν ἔκφραση τῆς θρησκευτικότητας τῶν ἐνηλίκων. Τὰ τελευταῖα χρόνια ὀλοένα καὶ περισσότεροι ἐρευνητὲς ἐργάζονται σὲ αὐτὸ τὸ πεδίο μὲ πολὺ σημαντικὰ γιὰ τὴν ποιμαντικὴ μας πράξη εὐρήματα¹⁷.

Τὸ πρῶτο στοιχεῖο πὺ ἐπισημαίνουν εἶναι ἡ ἐξασθένιση τῶν θεσμικῶν ρυθμίσεων τῆς θρησκείας μὲ παράλληλη ἀνθηση τῆς θρησκευτικότητας¹⁸. Ἐδῶ παρατηροῦμε μία ἀντίφαση. Ἐνῶ παρατηρεῖται σὲ ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ νὰ θρησκευεῖ, ἡ ἀσκηση τῆς θρησκευτικότητας αὐτῆς δὲν ἐξελίσσεται στὸ δημόσιο χῶρο ἀλλὰ στὸν ἰδιωτικὸ. Ἐπικρατεῖ σὰν τάση ἡ ἐξατομίκευση καὶ ὑποκειμενοποίηση τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος. *Do it yourself*, εἶναι ἡ τάση πὺ κυριαρχεῖ εἴτε στὴν ἀναζήτηση θρησκείας εἴτε στὴν ἀναζήτηση τῆς σωτηρίας. Ὁ μετανεωτερικὸς ἄνθρωπος φτιάχνει μόνος του τὴ θρησκευτικὴ του ταυτότητα, ἐπιθυμεῖ νὰ βιώσει μία μορφὴ σοφίας ἡ ὁποία θὰ τοῦ χαρίσει εὐτυχία καὶ εὐημερία.

Ἡ ἐξατομικευμένη πίστη φυσικὰ δὲν τὸν ὀδηγεῖ στὴν Ἐκκλησία, ἔστω καὶ ἂν εἰσέρχεται στὸ Ναό. Πρόκειται γιὰ μία θρησκευτικότητα ἡ ὁποία δὲν ἔχει Ἐκκλησία. Γιὰ μία πίστη ἡ ὁποία δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀνήκει. Ἐνῶ δὲν ἀποκλείονται παραλλαγὲς τῆς ἴδιας ρίζας θρησκευτικότητας οἱ ὁποῖες ἔχουν «κοινότητες» ἀλλὰ δὲν ἔχουν συγκεκριμένο Θεό. Ὑποχωρεῖ ἡ αὐθεντία καὶ ἐπικεντρώνεται, ὁ πιστός, στὴ χρησιμότητα. Ἄρα ἡ πίστη μετατρέπεται σὲ κάτι πὺ φυλάσσεται γιὰ ὦρα ἀνάγκης λόγω τῆς «δυνάμει χρησιμότητάς» τῆς. Βιώνουμε τὴ ρῆξη τῆς σχέσης ἀνάμεσα στὴν πίστη καὶ στὴν κοινότητα μὲ τὴν παράλληλη ἀνάπτυξη τῆς σχέσης καταναλωτῆ καὶ ἀγορᾶς στὸ χῶρο τῆς θρησκείας!

Τὰ παραπάνω μποροῦν νὰ μᾶς ὀδηγήσουν στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ «θρησκοὶ» πιστοὶ ἂν καὶ διακηρῦσσουν ὡς πίστη τους τὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας μας, στὴν πράξη τὴ βιώνουν μὲ τοὺς ὄρους πὺ περιγράψαμε.

17. Βλ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ καὶ ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΗΛΙΑ, «Ἐκκλησιασμός, Θρησκευτικότητα καὶ προσευχή: «Μία ἀσύμπτωτη σχέση» στὸ *Πολιτικὴ, Κοινωνία, Πολίτες*, ἐκδ. ΕΚΚΕ, Ἀθήνα 2007, σσ. 127-148 καὶ «Τύποι θρησκευτικῆς δέσμευσης, ἐκκλησιαστικὴ πρακτικὴ καὶ πολιτικὲς προτιμήσεις» στὸ *Θρησκείες καὶ πολιτικὴ στὴ νεωτερικότητα*, ἐκδ. Κοιτικὴ, Ἀθήνα 2002, σελ. 254 κ.ἐξ.

18. Πρὸβλ. τὴν ἀνάλυση τοῦ WILLAIME JEAN-PAUL στὸ βιβλίο του *Κοινωνιολογία τῶν θρησκειῶν*, μτφ. Ἀ. Καραστάθη, ἐκδ. Ἰνστιτοῦτο βιβλίου Ἀ. Καραμίτσα, Ἀθήνα 2004.

Ἀνάλογες τάσεις διαπιστώνουμε καὶ στὸ χῶρο τῆς νεολαίας.

Τὸ 81% τῶν νέων δηλώνει πὼς πιστεύει στὸ Θεό¹⁹. Ἐνῶ τὸ 56% δηλώνει ὅτι «σκέπτεται πολὺ συχνὰ γιὰ τὸ νόημα καὶ τὸν σκοπὸ τῆς ζωῆς»²⁰. Παρ' ὅλα αὐτὰ στὴ συνείδησή τους σὰν κοινωνικὴ ἀξία ἢ θρησκεία εἶναι τελευταία²¹. Δηλώνουν ὅτι πιστεύουν ἀλλὰ δὲν εἶναι «θρησκοί», ἐννοώντας ὅτι δὲν ἀκολουθοῦν «τὰ τυπικά»²².

Ἀπὸ τὰ ποσοτικὰ καὶ τὰ ποιοτικὰ στοιχεῖα τῆς ἔρευνας τῆς ομάδας τοῦ καθηγητῆ Ν. Δεμερτζῆ διαπιστώνεται ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν νέων «δείχνει τὴν ἀνάγκη νὰ πιστεύει.

Οἱ νέοι κρατοῦν μίαν χαλαρὴν (ἀλλὰ σταθερὴν) σχέση με ὀρισμένες ἐκκλησιαστικὲς πρακτικὲς, ἡ ὁποία ἐκφράζεται μέσω τοῦ σποραδικοῦ ἐκκλησιασμοῦ ἢ τῆς νηστείας με ἓνα τρόπο πὸν δείχνει περισσότερο μίαν ἀνάγκη «νὰ τὰ ἔχουν καλὰ με τὸ Θεό» παρὰ μίαν ἐγγενῆ ἐπιθυμία κατάνυξης καὶ συνομιλίας μαζὶ Του»²³.

Ἔτσι εἶναι εὐκόλο νὰ ἀντιληφθοῦμε τὶς ἀντιφάσεις πὸν παρατηροῦμε στὴν ἔκφραση τῆς θρησκευτικότητας²⁴ τῶν νέων. Νέοι νὰ μὴν πιστεύουν ἀλλὰ νὰ πηγαίνουν στὴν Ἐκκλησία γιὰ νὰ «ἀνάψουν ἓνα κερί» ἢ νὰ ἐκκλησιάζονται τὶς μεγάλες γιορτὲς καὶ νέοι νὰ ὑποστηρίζουν ὅτι πιστεύουν ἀλλὰ νὰ μὴν πηγαίνουν καθόλου στὴν Ἐκκλησία.

Τέλος, πρέπει νὰ ὑπογραμμίσουμε δύο ἀκόμα σπουδαῖα κατὰ τὴν ἀποψή μας, εὐρήματα τῆς ἔρευνας. Τὸ πρῶτο συνδέεται με τὴν ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα γιὰ τὴν πίστη τους στὴν Ἀνάσταση τῶν νεκρῶν.

Τὸ 44% τῶν νέων πὸν συμμετεῖχαν στὰ ἐρωτήματα τῆς ἔρευνας δηλώνουν ὅτι δὲν πιστεύουν στὴν Ἀνάσταση τῶν νεκρῶν, ἐνῶ 19% δὲν ἀπάντησαν. Τὸ στοιχεῖο αὐτὸ προκαλεῖ πολλὰ ἐρωτηματικὰ σχετικὰ με τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν στόχων τῆς ποιμαντικῆς μας διακονίας.

19. Βλ. σχόλια τοῦ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ Π., περιοδ. *Σύναξη*, τεῦχ. 109.

20. ΔΕΜΕΡΤΖΗ Ν. *ὄπ.π.*, σελ. 122.

21. Βαθμολογήθηκε με 7,8 στὴ δεκάβαθμη κλίμακα, ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ Ν. *ὄπ.π.*, σελ. 111.

22. ΔΕΜΕΡΤΖΗ Ν. *ὄπ.π.*, σελ. 119.

23. ΔΕΜΕΡΤΖΗ Ν. *ὄπ.π.*, σελ. 121.

24. Ἐπιμένουμε στὸν ὄρο «θρησκευτικότητα» τῶν νέων, διότι σύμφωνα με ὅσα ἀναφέραμε σὲ αὐτὸ τὸ στάδιο βρίσκονται σὲ αὐτὸ τὸ στάδιο. Γιὰ νὰ ἐκφράσουμε με εἰκόνα τὴ σκέψη μας, οἱ νέοι μας, ἂν καὶ βαπτισμένοι, βρίσκονται στὸ Νάρθηκα τῶν Ναῶν μας, εἶναι κατηχούμενοι ἀλλὰ ὄχι ἀκόμα συνειδητὰ πιστοί. Πρόβλημα πὸν πρέπει νὰ ἀποτελέσει τὸν πυρῆνα τῆς διακονίας μας.

Τὸ δεύτερο σημαντικό στοιχείο εἶναι «ἡ στατιστικὴ διαφοροποίηση ποὺ παρατηρήθηκε ἀνάμεσα στὴ συχνότητα ἐκκλησιασμοῦ καὶ τὴν πίστη στὴν Ἀνάσταση τῶν νεκρῶν. Ὅσο μειώνεται ἡ συχνότητα ἐκκλησιασμοῦ, τόσο αὐξάνει ἡ δυσπιστία ἢ/ καὶ ἡ ἄγνοια γύρω ἀπὸ τὴν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν²⁵.

4. Οἱ πρακτικὲς δυσκολίες ἢ οἱ πειρασμοὶ ποὺ ἀντιμετωπίζουμε στὸ πεδίο τῆς ποιμαντικῆς τῆς νεότητος.

Σύμφωνα μὲ ὅσα ἀναφέραμε μέχρι τώρα εἶναι εὐκόλο νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅτι τὸ αὐξανόμενο ἐνδιαφέρον τῶν νέων γιὰ τὴ θρησκεία δὲν σημαίνει ἀπαραίτητα στροφὴ στὴν Ἐκκλησία καὶ τὴ ζωὴ τῆς²⁶.

Στὴν πραγματικότητα πρόκειται γιὰ συνωστισμό στὸ Νάρθηκα τοῦ Ναοῦ, γεγονός τὸ ὁποῖο σηματοδοτεῖ μιὰ πολὺ μεγάλη ποιμαντικὴ προτίμηση ἢ ἓνα ἐξίσου μεγάλο πειρασμό. Θὰ ὑποδεχθοῦμε αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴ νοοτροπία τους, ὀργανώνοντας μορφώματα γιὰ τὸ καλὸ τῶν νέων ποὺ θὰ «ἐκσυγχρονίζουν» τὴν Ἐκκλησία καὶ θὰ στοχεύουν στὸ νὰ «φέρουν τὰ παιδιά στὴν Ἐκκλησία»; Ἡ θὰ γίνουν ὁ καθρέπτης τῆς ἀποτυχίας μας²⁷ καὶ θὰ συναντηθοῦμε διαλεγόμενοι τὴ Θεολογία τῆς Ἐκκλησίας μας δημιουργώντας χῶρο καὶ γι' αὐτούς;

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ ποιμαντικὴ τῶν νέων δὲν εἶναι καθόλου εὐκόλος χῶρος ἄσκησης τῆς διακονίας μας. Ἀπαιτεῖ πάρα πολὺ κόπο, γνησιότητα, συμμετοχὴ, μελέτη, χρήματα ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ἐνηλίκων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Ἀπαιτεῖ πάρα πολὺ χρόνο. Πολὺ συχνὰ ὁ κληρικὸς ἀμφισβητεῖται ἀπὸ τοὺς νέους, κάτι ποὺ εἶναι φυσιολογικὸ ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ τὸν ἐμπιστεύονται. Χρειάζεται ὅμως ψυχραιμία, χιοῦμορ, εὐρυμάθεια καὶ ἀνοικτὴ καρδιά γιὰ νὰ θεμελιωθοῦν οἱ γέφυρες ἐπικοινωνίας. Ἴσως γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ νὰ εἶναι ὁ λιγότερο ἐπιθυμητὸς χῶρος ἄσκησης διακονίας ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς μας. Παρὰ τίς ἀπαιτήσεις δὲν ἔχουμε συζητήσει ἀκόμα τίς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετωπίζουμε. Μερικὲς ἀπὸ αὐτὲς θεωροῦμε πὼς εἶναι:

25. ΔΕΜΕΡΤΖΗ Ν., ὀπ.π., σελ. 117.

26. Βλ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ Π., Περιοδ. *Σύναξη*, τεύχ. 109.

27. Ἡ λαθεμένη νοοτροπία εἶναι ἀποτέλεσμα εἴτε τῆς ἀπουσίας τῆς κατήχησης καὶ τῆς ποιμαντικῆς ἢ λανθασμένη ἀγωγή.

1. Οἱ ἐνήλικες διατηροῦν μία ἀμφιθυμική στάση ἀπέναντι στήν πολιτισμική κατηγορία τῆς ἐφηβείας τὴν ὁποία ἀντιλαμβάνονται ταυτόχρονα ὡς «ἀπειλούμενη» καὶ «ἀπειλητική»²⁸.

2. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κληρικούς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς, ὑποκείπτοντο στὸ πειρασμὸ τῶν γρήγορων ἀποτελεσμάτων ἢ τῶν μεγάλων ἀριθμῶν. Στὴν πράξη ὁμως τέτοια στόχευση ἀποδεικνύεται οὐτοπική.

3. Ὅπως προαναφέραμε, δὲν ὑπάρχει ἄμεση ἀνταπόκριση στὶς προσπάθειές μας καὶ παράλληλα ἀπαιτεῖται πολὺς κόπος, κάτι ποὺ εἶναι δύσκολο γιὰ κάθε ἐνήλικα νὰ τὸ ἀντέξει.

4. Οἱ ἐνορίες μας στὴν πλειοψηφία τους δὲν συνεργάζονται μεταξύ τους. Δὲν συνεργάζονται ἐπίσης μὲ τὴν τοπικὴ κοινότητα καὶ ὅπως εἶναι ἐπόμενο δὲν συνεργάζονται οὔτε μὲ τὶς κεντρικὲς ὑπηρεσίες τῆς Μητροπόλεως.

5. Ὁ νέος δύσκολα πείθεται, πολὺ εὐκόλα ἀμφισβητεῖ καὶ πολλὲς φορὲς ἐξίσους εὐκόλα κατακρίνει.

6. Ἡ περιθωριοποίηση εἶναι ἓνα αἶσθημα ποὺ ἱερεῖς, κατηχητὲς καὶ στελέχη τοῦ νεανικοῦ ἔργου τὸ αἰσθάνονται πολὺ συχνά. Ὁ λόγος εἶναι ἀπλός· ἡ ποιμαντικὴ τῆς νεότητος εἶναι ὁ περισσότερο ὑποβαθμισμένος τομέας στὴν ἀντίληψη κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Βασικὸς πυρήνας τῆς ὑποβάθμισης αὐτῆς εἶναι ἡ λογικὴ «οἱ νέοι δὲν ἔχουν ἀνάγκη». Οἱ συνέπειες τῆς ἀντίληψης αὐτῆς εἶναι οἱ κατηχητικὲς συνάξεις νὰ στεγάζονται σὲ πολὺ ἄσχημες συνθήκες, τὰ παιδιὰ νὰ ἐξορίζονται ἀπὸ τὸ Ναὸ διότι «ἐνοχλοῦν» τοὺς μεγάλους, χρήματα δὲν δίνονται διότι δὲν εἶναι στὶς προτεραιότητες τῆς διακονίας τῶν Μητροπόλεων καὶ τῶν Ἐνοριῶν τους κ.λπ. Συχνὰ τὴ διακονία αὐτὴ τὴν ἀναλαμβάνουν ἱερεῖς ποὺ δὲν ἔχουν καταρτιστεῖ, ἄλλοι δὲν τὴν ἐπιθυμοῦν καθόλου καὶ ἄλλοι «ὑποχρεωτικά» διότι δὲν ὑπάρχει ἄλλος²⁹.

7. Πρέπει νὰ σταθοῦμε ἰδιαίτερα στὴν ἀλλοίωση τῆς ἔννοιας «φιλανθρωπία», ἡ ὁποία σήμερα κατανοεῖται ἀπὸ κληρικούς καὶ λαϊκοὺς ὡς οἶκος, ἐπεὶδὴ ἐμποδίζει τὴν ἄνθηση τῆς ποιμαντικῆς. Ἡ κατανόηση αὐτὴ ἐμποδίζει νὰ ξεχωρίσουμε τὴ δυναμικὴ τῆς ἔννοιας «πρόληψη».

Ἄν καὶ ἡ νοοτροπία πλειοψηφεῖ, εὐτυχῶς, ὑπάρχουν πολλὲς ἐστίες εἴτε στὸ ἐπίπεδο Μητροπόλης, εἴτε στὸ ἐπίπεδο τῆς Ἐνορίας ποὺ ἐργάζονται μὲ γόνιμο

28. ΧΑΪΡΠΑΡΟΓΛΟΥ Α., *Ἐφηβοὶ σὲ ρήξη μὲ τὸ νόμο*, ὅπ.π., σελ. 283.

29. Ὑπάρχουν πολλὰ στοιχεῖα ποὺ ἀποδεικνύουν τὴν ἀλήθεια τῶν θέσεών μας ἀλλὰ ἡ παράθεσή τους θὰ μάκραινε πολὺ τὸ κείμενο. Ἄν καὶ ἀντιλαμβάνομαι ὅτι δὲν χρειάζεται, ἀφοῦ ὅλοι γνωρίζουμε πολὺ καλὰ τὴν πραγματικότητα.

τρόπο. Τὸ πρόβλημα ὁμως παραμένει καὶ χρειάζεται πολὺ μεγάλη προπάθεια γιὰ νὰ διαφοροποιηθεῖ.

Ἄναρωτιέμαι, πρέπει νὰ δοῦμε ἓνα νέο σὲ οἰκτρὴ κατάσταση γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε τίς εὐθύνες μας;

Ἡ ἔλλειψη αὐτὴ ὁμως συρρικνώνει τὴν ποιμαντικὴ μας διακονία διότι χάνει τὸν προφητικὸ της χαρακτήρα καὶ μετατρέπεται σὲ ἀκτιβιστικὴ δράση. Ἡ ἄποψη ποὺ ἐπικρατεῖ ὡθεὶ ὀλόκληρη τὴν προσπάθειά μας στὴ θεραπεία τῶν συνεπειῶν τῶν προβλημάτων ποὺ ἀντιμετωπίζει ὁ κοινωνικὸς χῶρος μὲ τὴ λογικὴ τῆς κοινωνίας. Πρόκειται οὐσιαστικὰ γιὰ μιὰ μορφὴ ἐκκοσμίκευσης ἔστω καὶ ἂν οἱ προθέσεις δὲν εἶναι αὐτές.

Ἡ κρίση στὴν κατήχηση γιὰ παράδειγμα, ὑποδεικνύει τὸ μέγεθος τοῦ προβλήματος. Ἡ πλειοψηφία τῶν ἐνοριῶν μας δὲν κατηχεῖ τοὺς πιστοὺς. Μιὰ γρήγορη ματιὰ στὰ συμβαίνοντα μέσα στοὺς Ναοὺς κατὰ τὴν τέλεση τῶν μυστηρίων τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Γάμου ἀρκεῖ γιὰ νὰ ἀποδείξει τὸν ἰσχυρισμὸ μας.

Ἡ ἀπουσία τῶν παιδιῶν ἀπὸ ὅσα ἐμεῖς δημιουργοῦμε μπορεῖ νὰ σημαίνει ὅτι ἢ μέχρι σήμερα μεθοδολογία ποὺ ἀκολουθοῦσαμε, ὀλοκλήρωσε τὸν κύκλο της. Ἡ ἀδυναμία νὰ βροῦμε λύση, ὑπογραμμίζει τὸν κυρίαρχο προσανατολισμὸ τῆς ποιμαντικῆς ὅπως τὸν περιγράψαμε.

Σὲ αὐτὸν ὁ ὑγιὲς νέος, ποὺ θέτει ἐρωτήματα, ζητᾷ τὴ συμμετοχὴ σὲ ὅσα τὸν ἀφοροῦν, δὲν ὑπάρχει. Τὸν ἀνακαλύπτουμε ὡς ἀσθενὴ στὰ νοσοκομεῖα ἢ ὡς ἐξαρτημένο ποὺ ζητᾷ βοήθεια.

8. Ἄν μελετήσουμε κριτικὰ τὴν ὀργάνωση (διοίκηση, θεσμικὸ πλαίσιο, σχεδιασμό, στρατηγικὲς) τῆς κοινωνικῆς πρόνοιας τῆς Ἐκκλησίας μας, θὰ διαπιστώσουμε ὅτι κινεῖται σύμφωνα μὲ τίς θεωρίες τοῦ Κράτους πρόνοιας ποὺ ἐπικρατοῦσαν μέχρι τὰ μέσα τοῦ 20οῦ αἰῶνα καὶ σήμερα εἶναι ὅλες ξεπερασμένες. Αὐτὸ βέβαια δὲν μειώνει τὸ εὖρος καὶ τὴν ποιότητα τῆς φιλανθρωπικῆς προσπάθειάς της. Ὑπογραμμίζει μόνο ὅσα ἀναφέραμε, καθὼς καὶ τὴν πολὺ μεγάλη δυσκολία νὰ ἀναγνωρίσει τίς νέες ἀνάγκες ποὺ δημιουργοῦνται ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ μεταβολὴ καὶ φυσικὰ νὰ τίς ἀντιμετωπίσει μὲ τίς κατάλληλες μεθόδους, οἱ ὁποῖες ἂν δὲν εἶναι ἄγνωστες σίγουρα δὲν εἶναι ἐξοικειωμένη μὲ αὐτές. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ εἶναι φυσικὸ ἓνα μεγάλο μέρος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀργανισμῶν πρόνοιας νὰ μὴν ἀναγνωρίζει καὶ νὰ μὴν ἀντιμετωπίζει τίς ἀνάγκες τῶν νέων ἀνθρώπων.

9. Ἐξαιτίας τῶν προηγουμένων δὲν ὑπάρχουν ὑπηρεσίες ἢ θεσμοὶ ποὺ νὰ ἀφοροῦν νέους. Ὅταν τοὺς συναντήσουμε, τότε διαπιστώνουμε τὴν ἔλλειψη

προσωπικοῦ ἐξειδικευμένου ἐπιστημονικά ἀλλὰ καὶ εἰδικὰ καταρτισμένου γιὰ ἐργασία μὲ νέους.

10. Ὁ σχεδιασμός καὶ ἡ ὀργάνωση νεανικῶν ὑποδομῶν δὲν στηρίζονται στὴ συνέχεια. Δὲν ἔχουν μεγάλο χρονικὸ ὄριζοντα, διότι βασίζονται στὸν ἐνθουσιασμό τοῦ ἐνός.

11. Τέλος, ὁ νέος δὲν αἰσθάνεται τὴν ἐνορία ὡς τὸν τόπο του. Δὲν νοιώθει ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα εἶναι οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἐνδιαφέρονται γι' αὐτὸν³⁰. Πῶς νὰ τὸ αἰσθανθεῖ ἄλλωστε, ἀφοῦ, ἰδιαίτερα στὶς μεγάλες πόλεις, ἡ ἔννοια τῆς ἐνορίας ἔχει διαφοροποιηθεῖ ἐντελῶς σὲ σχέση μὲ αὐτὴ ποὺ γνωρίσαμε στὴν Παράδοση καὶ ἀποτελεῖ ἀπλὰ μιὰ διοικητικὴ μονάδα;

Ἔτσι, αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε ἐκκλησιαστικὸ γεγονός παραμένει γιὰ τὰ νέα παιδιά «φιλή» ἔννοια, χωρὶς ἀνθρώπινες σχέσεις, βυθισμένο στὴν ἀνωνυμία τῆς πόλης.

Τὸ χειρότερο ὅμως δὲν εἶναι αὐτό, εἶναι ἡ αἴσθησή τους ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει νὰ πεῖ κάτι ποὺ νὰ τοὺς ἀφορᾷ, κάτι ποὺ νὰ ἀξίζει νὰ ἀκούσει, ἐπειδὴ ἀποτελεῖ πρόταση γιὰ τοὺς προβληματισμούς τους.

Ἄς συνδέσουν αὐτοὶ ποὺ διαβάζουν αὐτὲς τὶς γραμμὲς μὲ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν ποὺ προαναφέραμε. Ἡ Ἐκκλησία γιὰ τοὺς νέους εἶναι ἕνας θεσμὸς ἀσφάλειας, στὸν ὁποῖο θέλουν νὰ ἐνταχθοῦν ὅταν αὐξάνει ὁ φόβος ποὺ προκαλοῦν οἱ ἐξελίξεις στὸν κοινωνικὸ χῶρο. Το πρόσωπο τοῦ Κυρίου ἐλκύει τὰ νέα παιδιά, ὄχι ὅμως οἱ σύγχρονοι μαθητὲς Του³¹.

5. Προτάσεις

Α. Προϋποθέσεις:

Τὸ πρόβλημα ποὺ θέτει ἡ πραγματικότητα στὴν ὁποία ἀναφερθήκαμε, ὅσο περισσότερο γίνεται ἀμερόληπτα, δὲν εἶναι ἀπλὰ μεθοδολογικό. Δὲν λύνεται μόνο μὲ τὴν καταφυγὴ σὲ νέους θεσμούς. Εἶναι βαθειὰ θεολογικό, ἀφοῦ τὰ παιδιά νιώθουν ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἕνα σύστημα κανόνων καὶ ὄχι τρόπος ζωῆς. Ἄν ὁ σκοπὸς τῆς ἱερωσύνης εἶναι ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, ἡ θεοποίησή τους,

30. Βλ. ΤΣΑΓΚΑ Ι., *Τὰ παιδιά καὶ ὁ ἔφηβος στὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα*, Θεωρητικὴ καὶ ἐμπειρικὴ προσέγγιση, Ἀθήνα 2000 χ.ε. Π. ΘΕΡΜΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, *Ἐκκλησία καὶ νέοι χωρὶς ἀερόσακο*, ἐκδ. Μαΐστρος.

31. Βλ. ἔρευνα Γ.Γ.Ν.Γ. 1999, ἐκδ. Παπαζήση, Ἀθήνα 2000.

πῶς μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ ὅταν τὰ παιδιὰ δὲν μᾶς αἰσθάνονται ὡς ποιμένες;

1. Ἡ πρώτη βασικὴ προϋπόθεση εἶναι ἡ ἀλλαγὴ τῆς νοοτροπίας πού διέπει κληρικούς (κυρίως) καὶ λαϊκούς. Ἴσως θὰ πρέπει νὰ θυμηθοῦμε ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐμπόδισαν τὰ παιδιὰ νὰ πλησιάσουν τὸ Χριστό, γιὰ νὰ ἀκούσουν τὸ «Ἄφετε τὰ παιδιὰ ἐλθεῖν πρὸς με». Ἔχουμε τὴν αἴσθησι ὅτι κάνουμε τὸ ἴδιο, ὄχι ὅμως γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους. Ἡ ποιμαντικὴ μας ταυτότητα εἶναι ἐλλειπὴς χωρὶς τὸ ἀνοιγμὰ μας στὰ παιδιὰ.

2. Πρέπει νὰ συνειδητοποιήσουμε ἐπίσης ὅτι τὸ σύνολο τοῦ ποιμαντικοῦ μας ἔργου συνιστᾷ ἐξ ὀρισμοῦ «πρωτογενῆ» ποιμαντικὴ πρόληψη τῶν προβλημάτων πού συνήθως ἀντιμετωπίζουν οἱ νέοι μας.

3. Βασικὴ προϋπόθεση τῶν προσπαθειῶν μας πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀλλαγὴ τρόπου σκέψης, σχεδιασμοῦ καὶ ὀργάνωσης τῆς ποιμαντικῆς διακονίας. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ καταλάβουμε πῶς ὁ νέος δὲν εἶναι ὑπὸ ἐκκόλαψη ἐνήλικας, οὔτε καταναλωτὴς θρησκευτικῆς εὐσέβειας, ἀλλὰ ἐνεργὸς πιστός, ἐνεργὸ μέλος τῆς ἐνορίας του. Μία ἀπὸ τὶς συνέπειες αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς εἶναι ὅτι πρέπει νὰ σεβαστοῦμε τὴ φωνὴ του. Πρέπει ἐπομένως νὰ σχεδιαστοῦν θεσμοὶ στοὺς ὁποίους θὰ μπορεῖ νὰ δραστηριοποιεῖται καὶ νὰ ἀκούγεται ὁ λόγος του. Τέτοιος θεσμὸς εἶναι ἡ *Σύνδος τῶν Ἐφήβων* πού ὀργανώνεται ἀπὸ τὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Χριστ. Ἀγωγῆς τῆς Νεότητος στὶς 2-5 Σεπτεμβρίου 2010.

B. Προτάσεις:

1. Εἶναι ἀναγκαῖο στὸ πλαίσιο αὐτὸ οἱ ἔφηβοι νὰ συμμετέχουν στὴ διοίκηση ἀλλὰ καὶ στὴν ὀργάνωση τῶν νεανικῶν συντροφιῶν στὶς ὁποῖες μετέχουν. Νὰ δημιουργηθοῦν Ἐπιτροπὲς Νεότητος, τὶς ὁποῖες θὰ συγκροτοῦν ἐκπρόσωποι ἀπὸ τὶς νεανικὲς συντροφίες, τοὺς κατηχητές, τοὺς φοιτητὲς καὶ τοὺς γονεῖς τῶν παιδιῶν πού μετέχουν στὶς ἐνοριακὲς δραστηριότητες. Θὰ φανεῖ οὐτοπικό, ἀλλὰ γιὰτὶ ἓνας νέος/α νὰ μὴ συμμετέχει στὰ διοικητικὰ ὄργανα τῆς Ἐνορίας του ἢ τῆς Μητροπόλεώς του; Μερικοὶ θὰ σκεφθοῦν ὅτι αὐτὰ δὲν γίνονται. Ἄν πραγματικὰ θέλουμε τοὺς νέους κοντὰ μας, πρέπει νὰ τοὺς δώσουμε χῶρο ἔκφρασης ἀκόμα καὶ σὲ αὐτὰ τὰ ὄργανα, ὥστε καὶ πρακτικὰ νὰ ζοῦν εὐπρόσδεκτοι στὸ χῶρο πού τοὺς καλεῖ³².

2. Ἡ Κατηχητικὴ διακονία πρέπει νὰ βρεῖ τὴν κεντρικὴ θέσι πού εἶχε. Τί νὰ σημαίνει ἄραγε ἡ φράσι τὰ κατηχητικὰ ἔχουν κρίσι; Μήπως ἀκόμη προ-

32. Αὐτὸ ἔχει ἐφαρμοστεῖ σὲ ὄλους τοὺς φορεῖς πού ζοῦν νέοι.

σπαθοῦμε νὰ δικαιολογήσουμε τὴν ἀδυναμία μας; Τὴν ἔλλειψη ἀφιέρωσης; Ἡ μία ἀναζήτηση ἑνὸς νέου τρόπου προσέγγισης τῆς κατήχησης τῶν νέων ἀνθρώπων; Πιστεύουμε ὅτι δὲν ἔχει κρίση τὸ περιεχόμενο τῆς κατήχησης, ἀλλὰ ἡ μέθοδος, ὁ τρόπος. Πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι ὁ θεσμὸς τῶν κατηχητικῶν σχολείων, τῶν κατηχητῶν ποὺ ἀγωνίζονται νὰ διαβάσουν δύο σελίδες κείμενο γιὰ νὰ τὸ μεταφέρουν στὰ παιδιά ὡς γνώση ἔχει καταρρεύσει. Εἶναι ἐπομένως σημαντικό νὰ τὸ παραδεχθοῦμε καὶ νὰ ἀναζητήσουμε ἕνα νέο μοντέλο κατήχησης τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἐφήβων.

Σὲ αὐτὸ ἡ κατήχηση δὲν θὰ εἶναι σχολεῖο³³. Δὲν θὰ ἀρχίζει τὸν Ὀκτώβριο καὶ θὰ τελειώνει τὸν Μάιο ἢ ὅσο νωρίτερα γίνεται, ὅπως συνηθίζεται. Δὲν θὰ ὑπάρχει ἀποφοίτηση. Δὲν θὰ ἀσκοῦμε Κατήχηση τοῦ ἑνὸς ἐγχειριδίου ἀγνωστὰς τὴν ἔκρηξη τῶν ἐκδόσεων θεολογικῶν βιβλίων.

Αὐτὸ τὸ μοντέλο Κατήχησης ἀπαιτεῖ παιδαγωγοὺς εἰς Χριστόν, ὄχι μεταφορεῖς θρησκευτικῶν γνώσεων, οἱ ὁποῖοι ἐκτὸς ἀπὸ κάποια προσωπικά τους διαβάσματα δὲν ἔχουν ἐκπαιδευτεῖ ἢ ἐπιμορφωθεῖ ποτέ. Ἡ εὐθύνη δὲν ἀνήκει στοὺς συνεργάτες μας. Νέα παιδιά οἱ περισσότεροι κάνουν, παρὰ τίς ἑλλείψεις τους, πολὺ μεγάλη προσπάθεια νὰ ἀνταποκριθοῦν στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ ἔργου ποὺ ἀναλαμβάνουν. Ἡ εὐθύνη ἀνήκει σὲ ἐμᾶς ποὺ κλείνουμε τὰ μάτια μπροστὰ στὶς ἀνάγκες ποὺ ὑπάρχουν.

3. Ἡ κατηχητική προσπάθεια πρέπει νὰ ἀλλάξει χρονικὸ κέντρο. Οἱ προσπάθειές μας πρέπει νὰ προσανατολιστοῦν στὸ καλοκαίρι καὶ στὶς περιόδους τῶν διακοπῶν καὶ ὄχι τὸ χειμῶνα. Εἶναι ἀκατανόητο νὰ μὴν ἀντιλαμβανόμεσθε ὅτι τὰ παιδιά καὶ οἱ ἔφηβοι δὲν ἔχουν ἐλεύθερο χρόνο τὴ διάρκεια τοῦ χειμῶνα. Αὐτὸ βεβαίως δὲ σημαίνει ὅτι δὲν πρέπει νὰ μὴν ἔχουμε ἀνοικτὰ τὰ πνευματικὰ κέντρα, ὅπου αὐτὰ ὑπάρχουν κατὰ τὴ διάρκειά του. Ὁ στόχος μας εἶναι οἱ διακοπές, ἐκεῖ ποὺ τὰ παιδιά θὰ βροῦν ἐλεύθερο χρόνο. Δυστυχῶς ὁμως ἐμεῖς κλείνουμε τίς πόρτες, ὅταν ἐκεῖνες πρέπει νὰ εἶναι ἀνοικτές. Στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ δοκιμάζεται τὰ τελευταῖα δύο χρόνια ὁ θεσμὸς τῆς κατασκλήνωσης στὴν πόλη. Πρόκειται γιὰ μία μορφή κατασκηνωτικοῦ προγράμματος, τὸ ὁποῖο ἐξελίσσεται μέσα στὴν πόλη μὲ τὴν ἀπαραίτητη συνεργασία δύο ἢ τριῶν ἐνοριῶν, μὲ πολὺ ἐνθαρρυντικά ἀποτελέσματα.

33. Γιὰ περισσότερα βλ. π. ΚΑΛΛΙΓΕΡΗ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, «Ἄφοῦ πάντα κάνεις πίσω γιὰ ἕνα σίγουρο παρόν...». Σχόλια γιὰ τὴν κρίση τῆς κατήχησης σήμερα, στὸ περιοδικὸ *Σύναξη*, τ. 109, Ἰανουάριος-Μάρτιος 2009, σσ. 59-64.

4. Ίσως είναι η πρώτη φορά στην ιστορία της Ἐκκλησίας μας, στην ποιμαντική διακονία, περισσότερο ακόμα από οποιοδήποτε θεσμό ή μέτρο, πού το πρόσωπο του κληρικῶν-ποιμένα ὅσο και τὰ πρόσωπα τῶν συνεργατῶν του³⁴ ἔχουν τόση μεγάλη σημασία. Ὁ κληρικὸς τῆς ἐποχῆς μας εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ἀφιερώνεται και νὰ δεσμεύεται. Νὰ προσφέρει χρόνο. Μὲ τὴ ζωὴ του και τὴν παρουσία του νὰ ὑπερβαίνει και νὰ ἀναιρεῖ τὸ πρότυπο τῆς ἐποχῆς του.

Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅτι «ἡ ἀπουσία ἑνὸς σταθεροῦ σημείου ἀναφορᾶς στὸ παρόν, ὅσο και γιὰ τὸ μέλλον ἐνισχύει τὴ βίωση τῆς διακινδύνευσης τόσο ὡς ἀποτυχίας ταύτισης τοῦ ἑαυτοῦ μὲ τὸ κοινωνικὸ γίνεσθαι, ὅσο και ὡς προσπάθειας διαχείρισης και ὑπέρβασης τῆς ιδιαίτερα ρευστῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἀλλὰ και ὅσων δομικῶν ἐμποδίων ἐπιμένουν»³⁵. Ἡ θέση αὐτὴ νομίζουμε ὅτι καταδεικνύει τὴ σπουδαιότητα τῆς ποιμαντικῆς μας διακονίας στὸ ἐπίπεδο τῶν προσώπων στὸ παροντικὸ ἐπίπεδο και τῆς πίστεως στὸ Χριστὸ και στὴν Ἐκκλησία Του στὸ μελλοντικὸ, ὡς σταθερὰ σημεία ἀναφορᾶς.

5. Εἶναι ἀναγκαῖα ἡ μελέτη και ἡ σπουδὴ τῶν θεμάτων τῆς νεότητος. Μέχρι σήμερα οἱ λεγόμενες νεανικὲς σπουδὲς³⁶ στὴν ἐκκλησιαστικὴ πραγματικότητα εἶναι ἄγνωστες. Εἶναι ἀναγκαῖο λοιπὸν νὰ ἀνιχνεύσουμε αὐτὸ τὸ πεδίο ὅσο περισσότερο σύντομα γίνεται. Ἐὰν σὲ αὐτὴ τὴν ἀνάγκη προσθέσουμε και τὴ σπουδὴ στὴν Κατήχηση, ἡ ὁποία εἶναι πλημμελής, καθὼς και τὴν ἀνάγκη κατάρτισης τῶν σιλητῶν μας στὴν προβληματικὴ τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τότε πρέπει νὰ δοθεῖ ἔμφαση ἐκπαιδευτικῆ. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ θὰ προτεῖναμε τὴν μετεξέλιξη, τὴν ἀναμόρφωση τοῦ Φροντιστηρίου Ὑποψηφίων και Ἐπιμόρφωσης Κατηχητῶν σὲ ἕνα νέο ὄργανισμό, στὸν ὁποῖο θὰ περιληφθοῦν και οἱ ἀνάγκες τῆς ἔρευνας και τῆς σπουδῆς τῆς νεότητος, και ὁ ὁποῖος θὰ ἀποτελεῖ τὸν σύμβουλο τῶν κατηχητικῶν προσπαθειῶν τῶν μητροπόλεων.

6. Σὲ κάθε Μητρόπολη εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ὀργάνωση ἑνὸς Γραφείου Νεότητος μὲ κατάλληλα ἐκπαιδευμένα στελέχη, κληρικούς και λαϊκούς, προκειμένου νὰ ὑποστηρίξουν τὶς προσπάθειες τῶν ἐνοριῶν. Αὐτὰ τὰ Γραφεῖα θὰ ἀποτελέ-

34. Ὁ μακαριστὸς δάσκαλός μας, ὁ π. Μιχαὴλ Καρδαμάκης, σχεδὸν σὲ ὅλη τὴν ἐργογραφία του τόνισε πάρα πολὺ τὴ σημασία τῆς σχέσεως Θεολογίας και Ἱερωσύνης, Ποιμαντικῆς και Θεολογίας.

35. ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ Ν., ὀπ.π., σελ. 44.

36. Βλ. ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ Ν., ὀπ.π., και τὸ πολὺ ἐνδιαφέρον βιβλίο τῆς ἀνθρωπολόγου ΧΑΪΡ-ΠΑΡΟΓΛΟΥ Α., Ἱερωτοὶ σὲ ρήξη μὲ τὸ νόμο, ἐκδ. nissos academic publishing, Ἀθήνα 2010.

σουν ένα δίκτυο ἐντὸς τοῦ ὁποίου καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἀνανεωμένης Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Χρ. Ἀγωγῆς τῆς Νεότητος θὰ ἐργάζονται ἀπὸ κοινοῦ ἀνταλλάσσοντας τὴν ἐμπειρία τους, τὶς ιδέες τους, τοὺς προβληματισμούς τους³⁷.

7. Πρέπει νὰ ἀναμορφωθεῖ ἡ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς Νεότητος καὶ νὰ μετεξελιχθεῖ σὲ ἕνα κεντρικὸ ὄργανισμὸ πὸν θὰ μελετᾶ, θὰ σχεδιάζει στὸν τομέα τῆς νεότητος, θὰ ὀργανώνει τὴν ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς ἔχουν ξεπεράσει κατὰ πολὺ τὶς ἰκανότητες τοῦ ἐνὸς προσώπου καὶ πρέπει νὰ ὀργανωθεῖ σὲ ἄλλη βάση, ἢ ὁποία νὰ ἀνταποκρίνεται στὸ πλαίσιο πὸν θέτουν οἱ νέες ἀνάγκες. Παράλληλα νὰ ὀργανωθεῖ ἕνα δίκτυο Φροντιστηρίων Ὑποψηφίων καὶ Ἐπιμόρφωσης, ὅπου ὑπάρχουν, γιὰ ἀνταλλαγὴ ιδεῶν, προτάσεων καὶ συνεργασίας. Παράλληλα πρέπει νὰ δοθεῖ ἔμφαση στὴν ἐκπαίδευση τῶν κατηχητῶν, καθὼς καὶ σὲ προγράμματα ἀνταλλαγῶν καὶ διημερεύσεων, πὸν θὰ βοηθήσουν στὴν ἐνδυνάμωση τῆς προσπάθειάς μας.

8. Πρέπει νὰ δοθεῖ ἀκόμα μεγαλύτερη ἔμφαση στὶς κατασκηνώσεις.

9. Εἶναι σημαντικὴ ἡ προσπάθεια πολλῶν Μητροπόλεων, Ἐνοριῶν νὰ δημιουργήσουν καὶ νὰ στηριξοῦν μίαν ἠλεκτρονικὴ σελίδα, ἢ ὁποία ἀποτελεῖ κόμβο στήριξης πολλῶν νέων ἀνθρώπων.

Ἡ ἀποτελεσματικότητά ἐνὸς ἱερέως δὲν πρέπει νὰ μετριέται μὲ τὴ λογικὴ τῆς ἀποδοτικότητος πὸν εἰσάγει ἢ σύγχρονη οἰκονομία. Πολὺ περισσότερο αὐτὸ ἰσχύει στὴν ποιμαντικὴ τῆς νεότητος.

10. Ἐὰν δὲν θεωροῦμε τὸν ἑαυτὸ μας θρησκευτικὸ λειτουργὸ ἀλλὰ ποιμένα τῶν ἀνθρώπων πὸν μᾶς ἐμπιστεύτηκε ὁ Θεός, τότε βρισκόμενοι συνοδοιπόροι τῆς καθημερινῆς τους βιοτῆς εἴμαστε σὲ θέση νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅτι ὁ νέος ἄνθρωπος πλήττεται ἀπὸ τὴν ἐνδοοικογενειακὴ βία, ἀπὸ τὴν περιθωριοποίησιν πὸν προκαλεῖ ἡ ἀνεργία, ἀπὸ τὶς ἐξαρτήσεις, ἀπὸ τὴν πρόωρη ἀποχώρησιν ἀπὸ τὸ σχολικὸ περιβάλλον κ.ἄ.

Εἶναι ἀναγκαῖο σὲ κεντρικὸ καὶ περιφερειακὸ ἐπίπεδο νὰ ἀναπτυχθοῦν ποιμαντικὲς ὑπηρεσίες πὸν θὰ προσφέρουν συμβουλευτικὴ στήριξιν σὲ γονεῖς καὶ παιδιὰ, ὑπηρεσίες παιδικῆς προστασίας, προγράμματα ἐπαγγελματικῶν προσανατολισμοῦ, δίκτυα ἐπικοινωνίας νέων, προγράμματα καὶ καταρτίσεις πρόληψης καὶ ἐπανεξέταξης.

37. Ὁργανωτικὰ αὐτὸ ἐφαρμόζεται στὰ Συμπόσια τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴ Λειτουργικὴ Ἀνανέωση καὶ στὶς Πανορθόδοξες Συνδιασκέψεις τῆς Συν. Ἐπιτροπῆς κατὰ τῶν Αἰρέσεων.

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ εἶναι ἀναγκαία ἡ ἀνανέωση τῶν Γραφείων Νεότητος, τοῦ ἐπανασχεδιασμοῦ λειτουργίας τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Χρ. Ἀγωγῆς Νεότητος.

Ἐπίλογος

Κλείνοντας, θὰ τονίσουμε γιὰ ἄλλη μία φορὰ ὅτι τὸ κείμενο αὐτὸ εἶναι ἓνα προοίμιο. Στοχεύει νὰ ἀνοιχθεῖ μιὰ πραγματικὴ καὶ οὐσιαστικὴ συζήτηση γιὰ τὰ θέματα τῆς ποιμαντικῆς τῆς νεότητος.

Νὰ ἀναρωτηθοῦμε γιατί δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ εὐαισθητοποιηθοῦμε στὰ προβλήματα τῶν νέων ἀνθρώπων. Γιατί δὲν εἶναι οὐσιαστικὴ προτεραιότητά μας στοὺς σχεδιασμούς μας.

Νὰ ἀναρωτηθοῦμε εἰλικρινὰ γιατί πολλοὶ κληρικοὶ ποὺ δὲν εἶναι ἐκπαιδευτικοὶ ἀρθρογραφοῦν γιὰ τὴ θέση τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν θεωρώντας ὑποχρέωσή τους νὰ καταγράψουν τὴν ἀποψὴ τους ἐνῶ σιωποῦν ἐκκωφαντικὰ γιὰ τὴν κατήχηση, ἡ ὁποία εἶναι ὑποχρέωσή μας;

Γιατί δὲν ἀγωνιζόμαστε μὲ τὴν ἴδια θέρμη νὰ κρατᾶμε τοὺς νέους, τὰ πνευματικὰ κέντρα ἀνοικτὰ ἡμέρα καὶ νύχτα, χειμῶνα-καλοκαίρι χωρὶς διακοπές;

Πιστεύουμε πὼς αὐτὴ εἶναι ἡ βασικὴ πρόκληση ποὺ θέτουν ἔμμεσα τὰ παιδιὰ μας. Μὲ εἰλικρίνεια νὰ ἀναμετρηθοῦμε μὲ τοὺς κόπους, τοὺς στόχους καὶ τὰ ἐρωτήματα τῆς διακονίας μας. Ἡ ἀπάντησή τους ἴσως εἶναι καὶ μιὰ γέφυρα συνάντησης.